TAMARA ĆAPETA
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2025. szeptember 4. [1]

C-147/24. sz. [Safi] [i] ügy

V
kontra
Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

(a rechtbank Den Haag [hágai bíróság, Hollandia] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Uniós polgárság – EUMSZ 20. cikk – Harmadik országbeli állampolgár szülő által eltartott, kiskorú statikus uniós polgár – A szülő származékos tartózkodási joga – A kiskorú állampolgárságától és tartózkodási helyétől eltérő tagállamban tartózkodási joggal rendelkező szülő – Jogellenesen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok kiutasítása – 2008/115/EK irányelv – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 7. cikke – A magán- és a családi élethez való jog – A Charta 24. cikkének (2) és (3) bekezdése – A gyermek mindenek felett álló érdeke”

I. Bevezetés

1. Mikor hivatkozhat egy uniós polgár a „*Civis Europæus sum*” kifejezésre a saját tagállamával szemben? [2]

2. A jelen ügy egy holland állampolgárságú kiskorúra vonatkozik, aki soha nem gyakorolta az uniós jogon alapuló szabad mozgáshoz való jogát a tagállamának elhagyása céljából, és akit a holland hatóságok e tagállam elhagyására és a Spanyolországba való távozására kötelezhetnek.

3. A hatáskörrel rendelkező holland hatóságok megtagadták e kiskorú harmadik országbeli állampolgár anyjától az EUMSZ 20. cikk szerinti származékos tartózkodási jogot azon az alapon, hogy e szülő tartózkodási joggal rendelkezik Spanyolországban. A hatóságok tehát úgy ítélték meg, hogy az EUMSZ 20. cikke nem alkalmazható, mert a tartózkodási jog megtagadásának eredményeként az érintett uniós polgár (a harmadik országbeli állampolgár gyermeke) nem az Unió egész területéről, csupán Hollandia területéről kénytelen távozni.

[1] Eredeti nyelv: angol.

[i] A jelen ügy neve fiktív. Az nem egyezik az eljárásban részt vevő egyetlen fél valódi nevével sem.

[2] A Jacobs főtanácsnok által a Konstantinidis ügyre (C-168/91, EU:C:1992:504, 46. pont) vonatkozó indítványában az uniós polgárság Maastrichti Szerződés általi bevezetését megelőzően más összefüggésben használt szavakat idézem. Jacobs főtanácsnok e szavakkal érvelt amellett, hogy a munkavállalóként vagy önálló vállalkozóként egy másik tagállamba költöző személyek számára lehetővé kell tenni az uniós jogrendszer által biztosított emberi jogokra való hivatkozást.

4. Biztosít ilyen körülmények között az EUMSZ 20. cikk származékos tartózkodási jogot?

5. A válaszadáshoz a Bíróságnak ismételten át kell tekintenie a Ruiz Zambrano ítélkezési gyakorlatot.[3]

II. A tényállás, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések és a Bíróság előtti eljárás

6. V a holland állampolgárságú kiskorú gyermekével és (holland és egy harmadik országbeli) kettős állampolgárságú házastársával Hollandiában élő harmadik országbeli állampolgár.

7. A gyermek Hollandiában született, és soha nem hagyta el e tagállam területét. Tehát statikus uniós polgár. Az előzetes döntéshozatali kérelem szerint a gyermek beszéd- és nyelvi fejlődési zavarral küzd, ezért speciális oktatásban részesül, és szervezett szállítást biztosítanak számára otthona és a speciális oktatási intézmény között.

8. V házastársa egészségügyi problémákkal küzd, és szociális ellátásban részesül.

9. V 2014 óta érvényes tartózkodási engedély nélkül tartózkodik Hollandiában, és soha nem került kapcsolatba az igazságszolgáltatással.

10. 2020. november 13-án V kérelmet nyújtott be az EUMSZ 20. cikk szerinti származékos tartózkodási jogának igazolására szolgáló EU/EGT irat kiadása iránt.

11. A Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (igazságügyi és biztonsági államtitkár, Hollandia; a továbbiakban: államtitkár) V kérelmét 2021. november 11-én elutasította. Úgy ítélte meg, hogy V nem jogosult az EUMSZ 20. cikk szerinti származékos tartózkodási jogra, mivel eltartott kiskorú gyermeke nem kényszerül az az Unió egész területének elhagyására, hanem csatlakozhat hozzá Spanyolországban, ahol V tartózkodási joggal rendelkezik.

12. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy V 1999 és 2014 között Spanyolországban tartózkodott, és továbbra is érvényes tartózkodási engedéllyel rendelkezik az említett tagállamban.

13. Az államtitkár a V által az EUMSZ 20. cikk alapján benyújtott kérelem elutasítását követően hivatalból vizsgálta V-nek az emberi jogok európai egyezménye (EJEE) a magán- és családi életet védelmező 8. cikkén alapuló jogát. Megállapította, hogy V e rendelkezés alapján sem rendelkezik tartózkodási joggal. Az államtitkár úgy határozott, hogy – bár megállapítása szerint a magán- és családi élete Hollandiában valóban fennáll – Hollandia bevándorlási érdekei meghaladják a kérelmező és családja személyes érdekeit.

14. V Hollandiában való tartózkodási jogának megtagadása azt jelentette, hogy jogellenesen tartózkodik e tagállam területén. Ezért az államtitkár a 2008/115/EK irányelv[4] alapján elrendelte V haladéktalan visszatérését Spanyolországba.[5] Az e határozatban foglaltak be nem tartása kiutasítási határozat kibocsátását eredményezte volna V ellen.

[3] 2011. március 8-i Ruiz Zambrano ítélet (C-34/09, a továbbiakban: Ruiz Zambrano ítélet, EU:C:2011:124).

[4] A harmadik országok illegálisan tartózkodó állampolgárainak visszatérésével kapcsolatban a tagállamokban használt közös normákról és eljárásokról szóló, 2008. december 16-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2008. L 348., 98. o.).

[5] Bár az előzetes döntéshozatali kérelemben nem esik róla szó, az államtitkár e határozatot valószínűleg a 2008/115 irányelv 6. cikkének (2) bekezdése alapján bocsátotta ki.

15. V e határozattal szemben panaszt nyújtott be, amelyet az államtitkár 2022. június 20-án mint nyilvánvalóan megalapozatlant elutasított.

16. V az elutasítással szemben még aznap keresetet indított a kérdést előterjesztő rechtbank Den Haag (hágai bíróság, Hollandia) előtt.

17. E bíróság azt kívánja tudni, hogy V származékos tartózkodási joga megtagadásához – a közte és kiskorú gyermeke közötti eltartotti viszony ellenére – elegendő-e azon körülmény, hogy V egy másik tagállamban (Spanyolországban) tartózkodási joggal rendelkezik.[6] Noha a Spanyolországba költözés azt jelentené, hogy V és kiskorú gyermeke nem az Unió egész területét kényszerül elhagyni, a gyermek mindazonáltal kénytelen lenne Hollandiából távozni, ami ténylegesen a szabad mozgáshoz való jogának gyakorlására kényszeríti. Az előterjesztő bíróság azt is kérdezi, hogy a származékos tartózkodási jog iránti kérelem elbírálására vonatkozó eljárás mely pontján kell figyelembe venni a gyermek mindenek felett álló érdekét és a családi élethez való jogot.

18. Az előterjesztő bíróság továbbá azt is meg kívánja határozni, hogy a 2008/115 irányelv 5. cikke a) és b) pontjában a gyermek mindenek felett álló érdekei és a családi élethez való jog figyelembevételére előírt kötelezettség ugyanúgy alkalmazandó-e, ha egy harmadik országbeli állampolgárt az irányelv 6. cikke (2) bekezdése alapján köteleznek más tagállamba való távozásra, mint az irányelv 6. cikke (1) bekezdése alapján kiadott kiutasítási határozat esetén.[7]

19. Mindezen megfontolásokra tekintettel az előterjesztő bíróság gyorsított eljárás keretében felfüggesztette a megtámadott határozat joghatásait mindaddig, amíg majd készen áll a fellebbezés érdemének elbírálására.

20. E körülmények között a rechtbank Den Haag (hágai bíróság) felfüggesztette az alapeljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni az EUMSZ 20. cikket, hogy nem kizárt, hogy származékos tartózkodási jogot kell biztosítani a harmadik országbeli állampolgár szülőnek a kiskorú gyermeke állampolgársága szerinti tagállamban, amelyben gyermeke tartózkodik anélkül, hogy uniós polgárságból eredő jogait gyakorolta volna, miközben e harmadik országbeli állampolgár szülő egy másik tagállamban tartózkodási joggal rendelkezik?

Amennyiben nem kizárt, hogy származékos tartózkodási jogot kell biztosítani a harmadik országbeli állampolgár szülőnek a kiskorú gyermeke állampolgársága szerinti tagállamban, amelyben gyermeke tartózkodik anélkül, hogy uniós polgárságból eredő jogait gyakorolta volna, miközben e harmadik országbeli állampolgár szülő egy másik tagállamban tartózkodási joggal rendelkezik:

[6] Noha V és a házastársa nyilvánvalóan eltartotti viszonyban áll egymással, úgy tűnik, hogy a tartózkodási engedély iránti kérelmet V kizárólag a kiskorú gyermekével való kapcsolat alapján nyújtotta be.

[7] A 2008/115 irányelv 6. cikke (1) bekezdése szerint „a tagállamok a (2)-(5) bekezdésben említett kivételek sérelme nélkül a területükön illegálisan tartózkodó harmadik országbeli állampolgárokra vonatkozóan kiutasítási határozatot adnak ki.” Ezen irányelv 6. cikke (2) bekezdése kimondja: „a valamely tagállam területén illegálisan tartózkodó és egy másik tagállam által kibocsátott érvényes tartózkodási engedéllyel vagy tartózkodásra jogosító egyéb engedéllyel rendelkező harmadik országbeli állampolgároknak haladéktalanul távozniuk kell az engedélyt kibocsátó tagállam területére. Amennyiben az érintett harmadik országbeli állampolgár nem teljesíti ezt a kötelezettséget, vagy ha a közrend érdekében vagy nemzetbiztonsági okokból szükséges a harmadik országbeli állampolgár azonnali távozása, az (1) bekezdés alkalmazandó.”

2) Következik-e EUMSZ 20. cikkből, a 2008/115 irányelv 5. cikkének a) és b) pontjára, valamint 6. cikkének (2) bekezdésére figyelemmel, az EUMSZ 20. cikk szerinti származékos tartózkodási jog megadását igazoló eltartotti viszony esetén a döntéshozó hatóság arra vonatkozó kötelezettsége, hogy meggyőződjön arról, hogy a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jog gyakorlása a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja, és hogy a családi élet folytatható, mielőtt a harmadik országbeli állampolgár szülőt arra kötelezné, hogy haladéktalanul távozzon abba a tagállamba, ahol tartózkodási engedéllyel vagy tartózkodásra jogosító egyéb engedéllyel rendelkezik, és ezeket a tényezőket figyelembe kell-e venni a származékos tartózkodási jog iránti kérelem elbírálása során?”

21. A Bíróság 2025. március 25-én tárgyalást tartott, amelynek során V, a holland és a dán kormány, valamint az Európai Bizottság terjesztette elő az érveit.

III. Elemzés

22. Az EUMSZ 20. cikk származékos tartózkodási jogot biztosít a harmadik országbeli állampolgár számára, amennyiben a tagállami állampolgárok uniós polgársághoz fűződő jogainak védelme érdekében szükséges. [8]

23. A jelen ügyben a hatáskörrel rendelkező holland hatóságok úgy ítélték meg, hogy nem szükséges V számára származékos tartózkodási jogot biztosítani a kiskorú gyermekének az uniós polgársághoz fűződő jogai védelme érdekében. E határozat elsődleges okát azon körülmény képezte, hogy V tartózkodási joggal rendelkezett Spanyolországban. Ez azt jelentette, hogy – bár a V-től való függősége okán – V kiskorú gyermeke is kénytelen lenne távozni Hollandiából, [9] de nem kellene elhagynia az Unió egész területét. A döntéshozó hatóság megállapította, hogy a család letelepedhet Spanyolországban, ezért az EUMSZ 20. cikk nem alkalmazható.

24. A hatáskörrel rendelkező hatóság azon megállapítása nyomán, hogy V-t sem az uniós jog, sem más jogalap alapján nem illeti meg tartózkodási jog Hollandiában, elrendelte V haladéktalan Spanyolországba távozását. E határozat a 2008/115 irányelv 6. cikkének (2) bekezdésén alapult.

25. Ilyen körülmények között az előterjesztő bíróság első kérdésével lényegében azt kívánja megtudni, hogy egy harmadik országbeli állampolgár szülő a származékos tartózkodási jog megszerzése érdekében csak akkor hivatkozhat-e az EUMSZ 20. cikkére, ha máskülönben egy eltartott kiskorú statikus uniós polgárt kötelezne az Unió egész területének elhagyására, vagy vannak-e más helyzetek is, amelyekben az EUMSZ 20. cikk alkalmazandó.

26. Az előterjesztő bíróság a második kérdésével lényegében arra vár választ, hogy az EUMSZ 20. cikk kötelezi-e a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságokat arra, hogy – mielőtt ilyen határozatot hoznának – meggyőződjenek arról, hogy a harmadik országbeli állampolgár szülő másik tagállamba való távozásra kötelezése összhangban áll-e a gyermek mindenek felett álló érdekével, és az érintett személyek magán- és családi élete folytatható-e a másik tagállamban. Az

[8] Lásd többek között: 2023. június 22-i Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Holland kiskorú gyermek thaiföldi anyja) ítélet (C-459/20, a továbbiakban: X [Thai anya] ítélet, EU:C:2023:499), 23. pont: „Ugyanakkor, az EUM-Szerződés uniós polgárságra vonatkozó rendelkezései nem biztosítanak önálló jogot a harmadik országok állampolgárai számára. Az ilyen állampolgárokat megillető esetleges jogok ugyanis nem az említett állampolgárok saját jogai, hanem az uniós polgárok által élvezett jogokból származtatott jogok.”

[9] A nemzeti hatóság érvelése azt sugallja, hogy a gyermek V-től való függősége olyan fokú, hogy ha V kénytelen elhagyni Hollandiát, a gyermek is távozni kényszerül.

előterjesztő bíróság arról is meg kíván győződni, hogy ezen alapvető jogokat figyelembe kell-e venni annak elbírálása során, hogy egy harmadik országbeli állampolgár szülő kap-e származékos tartózkodási jogot.

27. Bár a két kérdésre adandó válasz szorosan összefügg egymással, az elemzésüket külön végzem, mert a második kérdés csak az első kérdésre adott igenlő válasz esetén merül fel.

28. Azt fogom javasolni Bíróságnak, hogy az első kérdésre válaszul úgy értelmezze az EUMSZ 20. cikket, miszerint e rendelkezés attól függetlenül alkalmazandó, hogy egy kiskorú uniós polgár és harmadik országbeli állampolgár szülője távozhat-e egy olyan másik tagállamba, vagy sem, amelyben az említett szülő tartózkodási joggal rendelkezik.

29. E tekintetben amellett fogok érvelni, hogy az uniós polgársághoz fűződő, az EUMSZ 20. cikk által védett jogok lényege magában foglalja a *maradás* jogát (A.2). Mivel ezen értelmezés a Bíróság Ruiz Zambrano ítéletében foglalt érvelésén és az azt követő ítélkezési gyakorlaton alapul, elemzésemet azzal kezdem majd, hogy ismételten áttekintem az említett ítéletet és az azt követő ítéleteket (A.1.). Arra esetre, ha a Bíróság nem fogadja el az A.2. pontban javasolt válaszomat, alternatív elemzést fogok előterjeszteni, miszerint a hatáskörrel rendelkező döntéshozó hatóságnak ellenőriznie kell, hogy valóban átköltözhet-e az egész család az uniós jog alapján egy másik tagállamba (A.3).

30. Az előterjesztő bíróság második kérdésére válaszul tovább elemzem majd a Ruiz Zambrano ítélkezési gyakorlatot annak szemléltetésére, hogy ezen ítélkezési gyakorlat megköveteli a hatáskörrel rendelkező hatóságoktól a gyermek mindenek felett álló érdekének és a családi élethez való jogának figyelembevételét annak értékelésekor, hogy az uniós polgár és a harmadik országbeli állampolgár közötti függőség olyan fokú-e, hogy az uniós polgár kénytelen a harmadik országbeli állampolgár szülőjével tartani, amennyiben távozásra kötelezik az eltartott kiskorú uniós polgár állampolgársága szerinti tagállamból. Ha a döntéshozó hatóság megállapítja, hogy az EUMSZ 20. cikk alkalmazásához szükséges mértékű függőség fennáll, meg kell adnia a származékos tartózkodási jogot az eltartott uniós polgár maradáshoz való jogának védelme érdekében, még akkor is, ha egy másik tagállamba való távozásról van szó (B).

31. Végül a javasolt érvelést a jelen ügy körülményeire alkalmazom (C).

A. Az első kérdés

32. Az előterjesztő bíróság első kérdésével lényegében azt kívánja megtudni, hogy az EUMSZ 20. cikk alapján csak akkor keletkezhet-e származékos tartózkodási jog, ha az uniós polgár egyébként kénytelen lenne elhagyni az Unió egész területét.

33. E kérdés alapja a Ruiz Zambrano ítéletet követő ítélkezési gyakorlatban kialakított szabványfordulat eredménye. A fordulat megfogalmazása a következő: „vannak egészen különleges tényállások, amelyekben – noha a harmadik országok állampolgárainak tartózkodási jogára vonatkozó másodlagos jog nem alkalmazható, és az érintett uniós polgár nem él a szabad mozgáshoz való jogával – kivételes jelleggel nem tagadható meg a tartózkodási jog harmadik ország olyan állampolgárától, aki egy uniós polgár családtagja, mivel ellenkező esetben az uniós polgár valójában kénytelen lenne elhagyni az Unió egészének területét, és ezzel megfosztanák őt

az e jogállás révén biztosított jogok lényegének tényleges élvezetétől.”[10]

34. Első látásra e megfogalmazás láthatólag alátámasztja a holland hatóságok álláspontját, miszerint az EUMSZ 20. cikke csak akkor biztosít származékos tartózkodási jogot egy harmadik országbeli állampolgár számára, ha máskülönben egy kiskorú uniós polgár kénytelen lenne elhagyni az Unió egész területét.

35. Az ítélkezési gyakorlat alaposabb elemzése ugyanakkor azt mutatja, hogy a Bíróságnak nem állt szándékában azt sugallni, hogy az Unió egész területének elhagyására való kötelezés az egyetlen olyan helyzet, amelyben az EUMSZ 20. cikk alkalmazható annak érdekében, hogy az uniós polgár gyermek harmadik országbeli állampolgár szülőjének származékos tartózkodási jogot adjanak. Úgy fogok érvelni, hogy az EUMSZ 20. cikk az *uniós polgárok az Európai Unióban való tartózkodásához való*, az említett ítélkezési gyakorlat tárgyát képező *jogának* védelmén túl védi *az uniós polgárok azon jogát is, hogy a maradást válasszák*. E választás jogát magában foglalja a „tagállamok területén való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz” való jog, amelyet az EUMSZ 20. cikk (2) bekezdésének a) pontja és az EUMSZ 21. cikk (1) bekezdése biztosít az uniós polgárok számára, és amelyre „a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogként” fogok utalni.

1. A Ruiz Zambrano ítélet és az azt követő ítéletek

36. A Ruiz Zambrano ítélet tényállása közismert. Egy kolumbiai apa, akinek két belga gyermeke e tagállamot még soha nem hagyta el, a gyermekei uniós polgársága alapján az EUMSZ 20. cikkre hivatkozott Belgiumban a származékos tartózkodási jog és munkavállalási engedély iránti kérelmének alátámasztása céljából.[11] Az uniós belső piac jogának szóhasználatával ezen ügy tárgyát egy belső helyzet képezte.

37. A Ruiz Zambrano ítélet előtt a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogot – az uniós polgársághoz fűződő legfontosabb jogot – csak a határokon átnyúló mozgás eseteire alkalmazták.[12] Valószínűleg azért történt így, mert e jog a belső piacból ered.[13] Így egy tagállam állampolgára nem hivatkozhatott az EUMSZ 20. cikkre a tagállama által hozott intézkedésekkel szembeni védelemért, ha soha nem hagyta el ezen államot azért, hogy egy másik tagállamban dolgozzon, nyújtson szolgáltatásokat, tanuljon vagy tartózkodjon.

[10] A Bíróság először a 2012. november 8-i Iida ítélete (C-40/11, a továbbiakban: Iida ítélet, EU:C:2012:691) 71. pontjában használta e megfogalmazást. Azóta a Bíróság a harmadik országbeli állampolgárok származékos tartózkodási jogához valamely módon kapcsolódó számos további ügyben ismételte ugyanezt. Így ugyanezen megfogalmazás szerepel a következő ítéletekben: 2013. május 8-i Ymeraga és társai ítélet (C-87/12, a továbbiakban: Ymeraga ítélet, EU:C:2013:291), 36. pont; 2013. október 10-i Alokpa és Moudoulou ítélet (C-86/12, a továbbiakban: Alokpa ítélet, EU:C:2013:645), 32. pont; 2016. szeptember 13-i CS ítélet (C-304/14, a továbbiakban: CS ítélet, EU:C:2016:674), 29. pont; 2016. szeptember 13-i Rendón Marín ítélet (C-165/14, a továbbiakban: Rendón Marín ítélet, EU:C:2016:675), 74. pont; 2017. május 10-i Chavez-Vilchez és társai ítélet (C-133/15, a továbbiakban: Chavez-Vilchez ítélet, EU:C:2017:354), 63. pont; 2022. május 5-i Subdelegación del Gobierno en Toledo (Családtag tartózkodása – Nem megfelelő források) ítélet (C-451/19 és C-532/19, a továbbiakban: Subdelegación del Gobierno en Toledo ítélet, EU:C:2022:354), 45. pont; 2023. április 27-i M. D. (A Magyarországra való beutazás tilalma) ítélet (C-528/21, a továbbiakban: M. D. ítélet, EU:C:2023:341), 58. pont; X (Thai anya) ítélet, 24. pont; 2024. április 25-i NW és PQ (Minősített adatok) ítélet (C-420/22 és C-528/22, a továbbiakban: NW és PQ ítélet, EU:C:2024:344), 60. pont. Ez utóbbi ítéletek, bár a Ruiz Zambrano ítéletre és helyenként a 2011. november 15-i Dereci és társai (C-256/11, a továbbiakban: Dereci ítélet, EU:C:2011:734) ítéletre tesznek utalásokat, nem pontosan e megfogalmazást használják.

[11] Ruiz Zambrano kérelmét vélhetően a korábbi 2004. október 19-i Zhu és Chen ítélet (C-200/02, a továbbiakban: Zhu és Chen ítélet, EU:C:2004:639) ösztönözte, amelyben a Bíróság megállapította, hogy származékos tartózkodási jog biztosítható egy harmadik országbeli állampolgár szülő számára a kiskorú gyermeke uniós polgári jogállása alapján.

[12] Lásd: 1997. június 5-i Uecker és Jacquet ítélet (C-64/96 és C-65/96, EU:C:1997:285), 23. pont; 2003. október 2-i Garcia Avello ítélet (C-148/02, EU:C:2003:539), 26. pont. A belső piac keretében a belső helyzeteknek az uniós szabályok hatálya alól történő kizárását gyakran indokolták azon elvárással, hogy a tagállamok gondoskodnak a saját állampolgáraikról, ezért nem szükséges az uniós jog beavatkozása a fordított diszkrimináció helyzeteibe.

[13] Többek között: Nic Shuibhne, N., „The Resilience of EU Market Citizenship?”, *CMLR*, 2010, 1597. o.

38. Ez változott meg a Ruiz Zambrano ítélettel,[14] amely azt hagyta maga után, hogy az uniós polgársághoz fűződő jogok gyakorlása felszabadult a határokon átnyúló mozgás követelménye alól.[15]

39. A Bíróság az adott ügyben a Ruiz Zambrano gyermekek határokon átnyúló mozgásának hiánya ellenére megállapította az EUMSZ 20. cikk alkalmazhatóságát. A Bíróság kimondta, hogy e rendelkezésre lehet hivatkozni azon nemzeti intézkedések alkalmazásának kizárása érdekében, „amelyek azzal a hatással járnak, hogy *megfosztják* az uniós polgárokat az uniós polgárként meglévő jogállás révén biztosított *jogok lényegének tényleges [gyakorlásától]*."[16]

40. A Bíróság nem szolgált általános meghatározással vagy magyarázattal a tekintetben, hogy mi minősülhet az uniós polgársághoz fűződő jogok *tényleges gyakorlásától* való megfosztásnak, illetve mi az uniós polgárként meglévő jogállás révén biztosított jogok *lényege*. A Bíróság csupán megmagyarázta, hogy a Ruiz Zambrano testvéreket megfosztotta volna az uniós polgársághoz fűződő jogaik tényleges gyakorlásától, ha apjuk nem kap tartózkodási és munkavállalási engedélyt Belgiumban, mert ha ezeket nem adják meg, Ruiz Zambrano gyermekei az apjukkal együtt távozni kényszerültek volna az Unió területéről.[17]

41. A Ruiz Zambrano ítéletben a gyermekek számára az Unió egész területének elhagyásával járó lehetséges következmények az adott ügy sajátos körülményei miatt merültek fel. Ezért álláspontom szerint ezen ítélet nem értelmezhető oly módon, mintha a Bíróság úgy ítélte volna meg, hogy csak ilyen körülmények között foszthető meg egy uniós polgár az uniós polgársághoz fűződő jogainak tényleges gyakorlásától.

42. Mindazonáltal a „tényleges gyakorlást" a McCarthy[18] és Dereci ítélettel[19] kezdve az ítéletek elkezdték ahhoz kapcsolni, hogy egy uniós polgár köteles lesz elhagyni az Unió egész területét: az előbbi ítéletben e követelményt használták az EUMSZ 21. cikk, az utóbbiban az EUMSZ 20. cikk alkalmazásának alapjaként. Így az Unió egész területe elhagyásának kötelezettségét az EUMSZ 20. cikk alkalmazásának feltételeként kezdték értelmezni. Láthatólag ez a jelen ügyben hatáskörrel rendelkező holland hatóságok értelmezése is.

43. Ezután a szintén a származékos tartózkodási joggal kapcsolatos ügyek némelyike olyan körülményekből eredt, amelyekben a Ruiz Zambrano ügy helyzetéhez hasonlóan a kiskorú uniós polgár kénytelen lett volna harmadik országba távozni, ha az őt eltartó harmadik országbeli állampolgártól megtagadják a tartózkodási engedélyt.[20] De a Bíróság még a tényállásuk szempontjából különböző ügyekben is, amelyekben nem állt fenn annak kockázata, hogy egy uniós polgárt az Unió egész területének elhagyására kötelezenek, a korábbi ítélkezési gyakorlatból

[14] Lehet érvelni azzal, hogy a Bíróság már a 2010. március 2-i Rottmann ítéletében (C-135/08, a továbbiakban: Rottmann ítélet, EU:C:2010:104) az uniós polgársággal összefüggő rendelkezéseket alkalmazott egy tisztán belső helyzetben. Bár Rottmann a német hatóságok azon határozatát támadta, amely visszavonta a honosításra vonatkozó határozatot, amelynek alapján megszerezte a német állampolgárságot Németországban, az ügy alapjául szolgáló helyzetet határokon átnyúló mozgás előzte meg, mivel Rottmann a Németországba költözése előtt Ausztriában született és élt, és a német állampolgárságának megszerzése miatt vesztette el osztrák állampolgárságát. Mindazonáltal a Bíróság az ügy elbírálása során nem hivatkozott e korábbi mozgásra. Ehelyett a Bíróság úgy vélte, hogy a tagállami állampolgárság elvesztését követően az uniós polgárság esetleges elvesztése „jellegénél és következményeinél fogva" az uniós jog hatálya alá tartozik (Rottmann ítélet, 42. pont).

[15] Lásd ilyen értelemben: Lenaerts, K. és Gutiérrez-Fons, J. A., „Epilogue on EU citizenship: Hopes and Fears", in Kochenov, D. (szerk.), *EU Citizenship and Federalism: The Role of Rights*, CUP, Cambridge, 2017, 751-781. o., 761. o.

[16] Ruiz Zambrano ítélet, 42. pont (kiemelés tőlem).

[17] Ruiz Zambrano ítélet, 43. és 44. pont.

[18] 2011. május 5-i McCarthy ítélet (C-434/09, a továbbiakban: McCarthy ítélet, EU:C:2011:277), 50. pont.

[19] Dereci ítélet, 66. pont.

[20] Lásd többek között: 2012. december 6-i O és társai ítélet (C-356/11 és C-357/11, a továbbiakban: O és társai ítélet, EU:C:2012:776); valamint CS és Chavez-Vilchez ítélet.

eredő, ugyanezen fordulat alkalmazását folytatta, amely a „tényleges gyakorlást” annak lehetőségével kapcsolja össze, hogy az uniós polgár az Unió egész területének elhagyására kényszerül.[21]

44. Végül, a jelen ügyben a holland kormány által felhozott három ügyben (Alokpa,[22] M. D.[23] és Rendón Marín[24]) a Bíróság látszólag azt sugallta, hogy az EUMSZ 20. cikk nem biztosít származékos tartózkodási jogot harmadik országbeli állampolgárok számára, amennyiben az uniós polgárok az Európai Unió területén maradnak, azonban kénytelenek egy másik tagállamba átköltözni.

45. A jelen ügytől e három ügy két szempontból különbözik: először is, a sajátos tényállásuk,[25] másodszor és még jelentősebben, a nemzeti bíróság által előterjesztett kérdések megfogalmazásának eltérései miatt. A nemzeti bíróságok és a Bíróság közötti igazságügyi párbeszéd eltérő megközelítése miatt e kérdéseket úgy fogalmazták meg, hogy ezen ügyekben az Európai Unió területén való tartózkodási joggal kapcsolatban kérték a Bíróság döntését; e körülmények eltérnek a jelen ügytől.[26]

46. Az említett ügyektől eltérően a jelen ügyben az előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy valóban az Unió egész területén való tartózkodás jogától való megfosztás az egyetlen olyan helyzet-e, amelyben egy személy nem gyakorolhatja ténylegesen az uniós polgárságból eredő jogait.

47. Így a korábbi ügyekkel ellentétben a Bíróságot a jelen ügyben közvetlenül azon kérdés megválaszolására kérik, hogy az uniós polgárokat az EUMSZ 20. cikk csak akkor védi-e, ha máskülönben kénytelenek lennének elhagyni az Unió egész területét. A jelen ügy ezért lehetőséget ad a Bíróságnak arra, hogy tovább pontosítsa a polgársághoz fűződő jogok „lényegét”, amelyek tényleges gyakorlását az EUMSZ 20. cikk védi.

48. Összefoglalva, az EUMSZ 20. cikk a Ruiz Zambrano ítéletet követő összes ügyben olyan értelmezést kapott, hogy e cikk akkor alkalmazható, ha egy uniós polgár kénytelen lenne elhagyni *az Unió egész területét*,[27] ami alatt azt értették, hogy megfosztja az adott polgárt az uniós polgársághoz fűződő jogai lényegének tényleges gyakorlásától.

[21] Többek között: Iida ítélet, 71. pont. Az adott ügy egy Németországban élő harmadik országbeli állampolgár apáról szólt, aki az EUMSZ 20. cikkre hivatkozással kérte a származékos tartózkodási jogának elismerését, miután német állampolgárságú lánya a szülők válása után Ausztriába ment, hogy az édesanyjával éljen. Az ügy tényállása semmilyen módon nem utalt azon lehetőségre, hogy az uniós polgár gyermeknek el kellene hagynia az Unió egész területét, ha az apa nem kap tartózkodási engedélyt Németországban. Lásd hasonlóképpen: Ymeraga ítélet, 36. pont.

[22] Alokpa ítélet, 35. pont.

[23] M. D. ítélet, 62. pont.

[24] Rendón Marín ítélet, 79. pont.

[25] Az Alokpa ügyben kiskorú uniós polgárokat az állampolgárságuk szerinti tagállamba távozásra kötelezték, nem pedig arra, hogy azon tagállamból távozzanak. Az M. D. és a Rendón Marín ügyben a származékos tartózkodási jogot közrendi okokból nem adták meg, vagy vonták vissza.

[26] Például a Rendón Marín ítéletben (78. pont) a Bíróság kifejezetten kifejtette, hogy a származékos tartózkodási jog fennállásáról az adott ügy konkrét összefüggései alapján a tartózkodási jogra figyelemmel határozott, amikor kijelentette, hogy a tartózkodási engedély megtagadása ahhoz vezetne, hogy „abból az említett jog, *különösen a tartózkodási jog* korlátozása következhet, mivel az említett gyermekek arra kényszerülhetnek, hogy elkísérjék [A. Rendón Marínt], tehát elhagyják az Unió egészének területét” (kiemelés tőlem).

[27] A Bíróság az erre vonatkozó aggályt lényegében a következő ítéletekben fejezte ki, noha nem mindig pontosan ugyanolyan megfogalmazásban és a különböző nyelvekben használt pontos megfogalmazás is eltér: Dereci ítélet, 66. pont; O és társai ítélet, 47. pont; Ymeraga ítélet, 36. pont; Alokpa ítélet, 32. pont; Rendón Marín ítélet, 74. pont; Chavez-Vilchez ítélet, 63. pont; Subdelegación del Gobierno en Toledo ítélet, 45. pont; és M. D. ítélet, 58. pont.

49. Fontosnak tartom ugyanakkor megjegyezni, hogy a Bíróság soha nem fejtette ki részletesen, hogy az uniós polgárokat a harmadik országban való tartózkodásuk miként fosztja meg ténylegesen az uniós polgárságból eredő jogaik gyakorlásától, és mely jogokról van szó. Véleményem szerint az EUMSZ 21. cikkben rögzített jogok keretében „a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jog” nem érinti *a másik tagállamba való mozgás és ott tartózkodás jogát*, ha egy uniós polgár harmadik országban él. Ez azért van így, mert még ha egy uniós polgár harmadik országban él is, továbbra is dönthet úgy, hogy az állampolgársága szerinti tagállamtól eltérő tagállamba utazik, és ott tartózkodik, ugyanolyan feltételekkel, amelyek mellett az állampolgársága szerinti tagállamból tenné.[28] E feltételeket az uniós polgárságról szóló irányelv[29] szabályozza.

50. Ha az állampolgárságától eltérő tagállamba távozó uniós polgár kiskorú, szükséges lehet, hogy az őt eltartó harmadik országbeli állampolgár családtagja származékos tartózkodási jogot kapjon. Az uniós polgárságról szóló irányelv értelmében ilyen származékos jog adható, ha egy uniós polgársággal rendelkező gyermek egy másik tagállamba költözik, és az e tagállamban való eltartásához elegendő anyagi fedezettel rendelkezik, ám az őt eltartó harmadik országbeli állampolgár nélkül nem tud ott tartózkodni.[30] Ugyanez vonatkozik azon esetre is, ha a kiskorú uniós polgár egy harmadik országból költözik az állampolgárságától eltérő tagállamba. Ha azonban a kiskorú uniós polgár harmadik országban él, és úgy dönt, hogy az állampolgársága szerinti tagállamba költözik, az uniós polgárságról szóló irányelv nem alkalmazandó. Ilyen esetben a származékos tartózkodási jognak a kiskorú uniós polgárt eltartó harmadik országbeli állampolgár szülő számára történő megadására az EUMSZ 20. cikkét kell alkalmazni.[31]

51. Egy uniós polgár harmadik országba való kényszerű távozásának megakadályozása ezért nem az uniós polgárságon alapuló azon jogát védi, hogy egy *másik uniós tagállamba költözzön és ott tartózkodjon*, mivel e jogot az adott harmadik országból is gyakorolhatja. Ellenben az Európai Unió területéről egy uniós polgár *de facto* kiutasításának megakadályozása ezen állampolgár számára *az Európai Unió területén való tartózkodás* lehetőségét biztosítja, ami a „szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jog” egyik megnyilvánulása.[32]

52. Jóllehet a Bíróság a Ruiz Zambrano ítéletben és eddig más ügyekben is az *Európai Unióban való tartózkodáshoz* való jogot védte, ez önmagában nem utal arra, hogy e jog a statikus uniós polgár számára az uniós polgársághoz fűződő egyetlen jog, amely az EUMSZ 20. cikk védelme alá tartozik.

[28] Lásd továbbá e tekintetben: Davies, G., „The Right to Stay at Home: A Basis for Expanding European Family Rights” in Kochenov, D. (szerk.), 15. lábjegyzet, i. m., 468-488. o., 471. o. Lásd továbbá: Nic Shuibhne, N., „Ruiz Zambrano and the Essential Core of Union Citizenship”, in Craig, P. és Schütze, R. (szerk.), *Landmark Cases in EU Law*, 2. kötet, Bloomsbury, 2025, 169-185. o., 178. o.

[29] Az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/38/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2004. L 158., 77. o., magyar nyelvű különkiadás: 5. fejezet, 5. kötet, 46. o.; helyesbítés: HL 2009. L 274., 47. o.; a továbbiakban: az uniós polgárságról szóló irányelv) 5-7. és 14. cikke.

[30] Lásd e tekintetben: Zhu és Chen ítélet. Az elegendő anyagi fedezetet biztosíthatja ugyanezen harmadik országbeli állampolgár.

[31] E tekintetben: X (Thai anya) ítélet.

[32] A tartózkodási jogra vonatkozó EUMSZ 20. és 21. cikk szövegétől eltekintve e jog összekapcsolható az Európai Unió területén való tartózkodásból fakadó előnyökkel is. Ennek alapján biztosít az uniós jog az uniós polgárok számára számtalan jogot, legyenek akár fogyasztók, munkavállalók vagy egyszerűen csak az Unió területén lakó személyek, akiknek joguk van a tiszta levegőhöz. E sokrétű jogok ugyanakkor nem csak az uniós polgárokat illetik meg, hanem az Európai Unió területén tartózkodó bármely személyt – vagyis nem *az uniós polgársághoz fűződő* jogok, amelyek megvonásával a Ruiz Zambrano ítélkezési gyakorlat foglalkozik. Ezzel magyarázható viszont a következő tény elismerésének fontossága: az uniós polgároknak joguk van az Európai Unió területén tartózkodni.

53. Ehelyett a Bíróság a Ruiz Zambrano ítélet 42. pontjában úgy ítélte meg, hogy „az EUMSZ 20. cikkel ellentétesek azok a nemzeti intézkedések, amelyek azzal a hatással járnak, hogy megfosztják az uniós polgárokat az uniós polgárként meglévő jogállás révén biztosított jogok lényegének tényleges [gyakorlásától]." Így az EUMSZ 20. cikk alkalmazását a polgársághoz fűződő *jogok* gyakorlásától való megfosztás váltotta ki. Ezen ítélet 44. pontjában a Bíróság továbbá kifejtette, hogy a tartózkodási és munkavállalási engedély megtagadása a kiskorú uniós polgárok harmadik országbeli állampolgár szülőjétől azon szükségszerű következménnyel járna, hogy e gyermekek kötelesek lennének elhagyni az Unió területét azért, hogy szüleikkel tartsanak. Ezt a Bíróság az uniós polgársághoz fűződő jogaik tényleges gyakorlásától való megfosztásuknak tekintette, ám nem az egyetlen olyan helyzetnek, amelyben ilyen megfosztás előfordulhat.

54. A következő szakaszban a Bíróságnak az EUMSZ 20. cikk olyan értelmezését fogom javasolni, miszerint a maradás választásához való jog *az uniós polgársághoz fűződő jogok lényegébe* tartozik, amelyek *tényleges gyakorlását* az említett cikk védi.

2. A maradáshoz való jog, mint az uniós polgárok szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogának egyik eleme

55. Az EUMSZ 20. és EUMSZ 21. cikkszövege és az uniós polgárság fogalmának eddigi fejlődése a Bíróság ítélkezési gyakorlatával karöltve azt mutatja, hogy az uniós polgársághoz fűződő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jog lényege nem kizárólag az Unió egész területén való tartózkodás jogából áll.

56. Amellett érvelek, hogy az uniós polgársághoz fűződő jogok lényege magában foglalja az uniós polgároknak a maradás választásához való jogát is.

57. Először is, az EUMSZ 20. és EUMSZ 21. cikk szövege nemcsak a tartózkodási jogot, hanem a *szabad mozgás jogát* is biztosítja az uniós polgárok számára az uniós tagállamok területén.

58. A mozgáshoz való jog jogosultság, nem pedig kötelezettség. E jognak tehát magában kell foglalnia a maradás jogát is.

59. Ezenkívül a Szerződés szövege a „*szabadon*" határozószó használatával a mozgás *szabadságát* sugallja, ami szükségszerűen egy arra vonatkozó döntést feltételez, hogy gyakorolják-e e jogot, vagy sem. [33]

60. Másodszor, az uniós polgárok részéről az állampolgárságuktól eltérő tagállamban való tartózkodásra vonatkozó döntés az uniós jog védelme alatt áll, ami főszabály szerint tiltja a kiutasításukat. Egy uniós polgár kiutasítása csak akkor megengedett, ha a közrend és a közbiztonság védelme [34] érdekében szükséges, amely indoklások szűken értelmezendők. [35]

[33] A jelenlegi ügytől kissé eltérő összefüggésben Sharpston főtanácsnok azt javasolta, hogy „ami számít, az az érintett arra vonatkozó döntési szabadsága, hogy gyakorolja-e a mozgáshoz való jogát, vagy sem. Egy olyan intézkedés, amely megköveteli a mozgást, e döntést korlátozza. Ekként tehát ellentétes az EUMSZ 21. cikk (1) bekezdésével." Lásd: Sharpston főtanácsnok az O és társai ügyre vonatkozó indítványa (C-456/12 és C-457/12, EU:C:2013:837), 134. pont. Lásd továbbá: Sager, T., „Freedom as Mobility – Implications of the Distinction between Actual and Potential Travelling", *Mobilities*, 2006, 465-488. o. Lásd a maradáshoz való lehetséges jogról az uniós jogban: Iglesias Sánchez, S., „A Citizenship Right to Stay? The Right to Not to Move in a Union Based on Free Movement" in Kochenov, D. (szerk.), 15. lábjegyzet, i. m., 371-393. o.

[34] Lásd: az uniós polgárságról szóló irányelv 28. cikke.

[35] Lásd például: 2010. november 23-i Tsakouridis ítélet (C-145/09, EU:C:2010:708, 48. pont); CS ítélet, 37. pont.

61. Nincs ok arra, hogy a mobilis uniós polgárokhoz képest kedvezőtlenebb bánásmódban részesüljenek azok a statikus uniós polgárok, akik az EUMSZ 20. cikkre hivatkozhatnak. Ezért olyan helyzetben, amelyben egy statikus uniós polgár *de facto* kénytelen lenne elhagyni saját tagállamának területét, e statikus polgár maradásra vonatkozó döntését az uniós polgárként meglévő jogállása hasonlóképpen védi, mint a mobilis uniós polgár ilyen döntését.

62. A statikus uniós polgárokat a nemzetközi jog – ideértve az EJEE negyedik kiegészítő jegyzőkönyvének 3. cikkét – egyértelműen védi a saját tagállamukból való kiutasítástól. [36]

63. Az EUMSZ 20. cikk azzal, hogy biztosítja a maradás jogát a statikus uniós polgár számára, megvédi e polgárt a *de facto* kiutasítástól, ezáltal biztosítja az állampolgársága szerinti tagállamban való tartózkodáshoz való jogát.

64. Harmadszor, az uniós tagállamok állampolgárainak túlnyomó többsége nem él a mozgáshoz való jogával. [37] Annak ellenére, hogy az EUMSZ 20. cikk uniós polgári jogállást biztosít a tagállamok valamennyi állampolgára számára, túlnyomó többségük a maradás mellett dönt. [38] Ez azonban nem jelenti azt, hogy nem uniós polgárok. [39]

65. Az ő polgár jogállásuk is jogi védelmet igényel.

[36] Így a Bíróság elismerte, hogy a nemzetközi jog alapján valamely tagállam nem tagadhatja meg saját állampolgáraitól a területére való belépés és ott tartózkodás jogát. Lásd többek között: McCarthy ítélet, 29. pont; 2021. október 6-i A (Kedvtelési célú vízi járművel történő határátlépés) ítélet (C-35/20, EU:C:2021:813), 69. pont. Ugyanakkor érdemes megjegyezni, hogy a jelen ügyben a holland hatóságok egyértelműen nem tekintették úgy, hogy a nemzetközi jog megtiltja számukra az állampolgáruk *de facto* kényszerítését az állampolgársága szerinti országának elhagyására.

[37] 2022. január 1-jén 13,7 millió „mobilis” uniós polgár volt (ők olyan polgárok, akik másik tagállamba költöztek azért, hogy ott éljenek, dolgozzanak vagy tanuljanak). 2021-ben 1,4 millióan költöztek egyik uniós tagállamból másik tagállamba. Lásd: a Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az EUMSZ 25. cikke alapján a hatékony uniós polgárság előmozdításáról – 2020–2023, COM(2023) 931 final, 19. o. Ez azt jelenti, hogy az uniós polgárok kevesebb mint 3 %-a gyakorolta a szabad mozgáshoz való jogát. 2021-ben az uniós polgárok mindössze körülbelül 0,2 %-a élt a szabad mozgáshoz való jogával.

[38] E tekintetben van Roermund (G. C. G. J., „Migrants, humans and human rights – The right to move as the right to stay”, Lindahl, H. [szerk.], *A Right to Inclusion and Exclusion? Normative Fault Lines of the EU's Area of Freedom, Security and Justice*, Hart, Oxford, 2009, 171. o.) ezt írta: „Teljesen romantikus elképzelés, hogy minden egyes ember vágyik a felfedezésre. A legtöbbük számára a szabad mozgás olyan jog, amelyet nem szívesen gyakorol, mert merőben más példaképre utal, mint a magabiztos hivatalnoké: jóval inkább a védtelen csavargó képét hívja elő.”

[39] Sara Iglesias Sánchez (33. lábjegyzet, i. m., 388. és 389. o.) cikkében bemutatta egy 2013-ban végzett felmérés adatait, miszerint az uniós polgárok több mint 60 %-a az Európai Unió polgárának tekinti magát, még akkor is, ha csak kis százalékuk él a szabad mozgás jogával. A legfrissebb (2025-ös) Eurobarométer adatok hasonló számokat mutatnak: az uniós polgárok 63 %-a érez kötődést az Európai Unióhoz (Standard Eurobarometer 103 – 2025 tavasza).

66. Negyedszer, mivel az uniós polgári jogállás– a Bíróság megállapítása szerint – a tagállamok állampolgárainak alapvető jogállását képezi,[40] az uniós polgárok statikus többsége nem zárható ki az e jogálláshoz kapcsolódó jogok gyakorlásából. Végtére is az uniós polgárság aligha nevezhető alapvetőnek, ha csak a tagállamok állampolgárainak a mozgás mellett döntő kisebbsége számára bír jelentőséggel.[41]

67. Ötödször, ha az Európai Unió területén való tartózkodáshoz való jog Bíróság általi védelmének elsődleges oka annak biztosítása, hogy az uniós polgárok gyakorolhassák az uniós jog által az e területen élő személyek számára biztosított jogokat,[42] akkor ugyanezen előnyt biztosítja az uniós polgár azon jogának elismerése is, hogy a lakóhelye és állampolgársága szerinti tagállamban maradjon.

68. A másodlagos uniós jog szabályai által az egyének számára létrehozott jogok többsége nem függ attól, hogy az érintett személy egy másik tagállamba költözik-e.

69. Végezetül, ha a Bíróság az uniós polgárok jogainak lényegét úgy értelmezné, hogy e jogok magukban foglalják a maradáshoz való jogot is, vajon az ilyen értelmezés az uniós polgárság fogalmának egyoldalú kiterjesztését jelentené? Nem gondolom így.

70. Az uniós tagállamok állampolgárai már az uniós polgári jogállás bevezetése előtt is élvezték a belső piacból eredő mozgáshoz való jogokat. E jogok a gazdaságilag aktív mobilis állampolgárokat (munkavállalók, önálló vállalkozók, álláskeresők és diákok) illették meg, és magukban foglalták az egyes családtagjaik származékos jogait is. Ezért a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jognak további jelentőséget és jelentést kell hordoznia az uniós polgársághoz fűződő jogok olyan elemeként, amely az uniós integrációs folyamat új szakaszában került a Szerződésekbe. Az „uniós polgárság” szóhasználatból egyértelmű, hogy e fogalom a tagállamok állampolgárai számára olyan további kötődést kíván teremteni, ami nem csak a piac gazdasági észszerűségén alapul, hanem a tagállamok állampolgárait a közös értékeken alapuló tágabb európai társadalomhoz is köti,[43] anélkül, hogy megfosztaná őket a nemzeti öntudattól.[44] E kötődés attól függetlenül fennáll, hogy egy uniós polgár elhagyja-e a tagállamát, vagy ott marad.

[40] 2025. április 29-i Bizottság kontra Málta (Befektetői állampolgárság) ítélet (C-181/23, a továbbiakban: Bizottság kontra Málta ítélet, EU:C:2025:283, 92. pont). Miközben a Bíróság ezen ítéletében megállapította, hogy „az uniós polgárság a tagállamok állampolgárainak alapvető jogállását *képezi*”, a korábbi ítélkezési gyakorlatára támaszkodott, miszerint e jogállás „*célja*, hogy a tagállamok állampolgárainak alapvető jogállása legyen.” Így megállapítható, hogy e tekintetben bizonyos fejlődés történt a 2001. szeptember 20-i Grzelczyk ítélet (C-184/99, EU:C:2001:458, 31. pont) óta, amelyben a Bíróság először állapította meg ezt. A Bíróság számos más ügyben megismételte a Grzelczyk ítéletben megfogalmazott álláspontját, ideértve a Ruiz Zambrano ítéletet (lásd: 41. pont). Az egyetlen ügy, amelyben a Bíróság a Bizottság kontra Málta ítélet előtt elhagyta a „célja” vagy „rendeltetése” kifejezést, a 2023. szeptember 5-i Udlændinge- og Integrationsministeriet (A dán állampolgárság elvesztése) ítélet (C-689/21, EU:C:2023:626, 38. pont). Így vitatható, hogy a megfogalmazás megváltoztatása a Bizottság kontra Málta ítéletben szándékosan történt, és erőteljesebben kiemeli az uniós polgár jogállás fontosságát. Véleményem szerint e fejlődés azt mutatja, hogy az uniós polgárság elérte az érettséget, ami alapján tovább fejlődhet.

[41] Az EUMSZ 20. cikk által az uniós polgároknak biztosított és az EUMSZ 22-24. cikkben részletesebben kifejtett egyéb jogok egy része szintén a mobilis polgárokat érinti. Így a lakóhely szerinti tagállamban a helyi vagy európai választásokon való szavazati jog azon polgárok számára bír jelentőséggel, akik nem az állampolgárságuk szerinti tagállamban élnek. A harmadik országokban az állampolgárság szerinti tagállamtól eltérő tagállamok képviseletei által biztosított diplomáciai és konzuli védelemhez való jog nem a szabad mozgás jogának értelmében vett statikus vagy mobilis polgároknak fontos, hanem a harmadik országokba utazó polgároknak. Ugyanakkor az Európai Parlamentnek benyújtható petíció vagy az európai ombudsmanhoz való fordulás joga, valamint az uniós intézményekkel a polgár saját nyelvén folytatható levelezés joga egyaránt fontos a statikus és a mobilis polgárok számára.

[42] Lásd a jelen indítvány 32. lábjegyzetét.

[43] Lásd ilyen értelemben: Bizottság kontra Málta ítélet, 95. pont. Ezen ítélet fényében K. Grimonprez az oktatás európai dimenziójának bevezetése mellett érvelve úgy vélte, hogy „azáltal, hogy a Bíróság elismeri, hogy az állampolgárság a szolidaritáson és a lojalitáson alapul, megerősíti, hogy annak jelentősége túlmutat a mobilis polgárokon. Hatása kiterjed azokra is, akik nem lépik át a határokat.” Grimonprez, K., „EU citizenship based on common values: implications of Commission v Malta (C-181/23) for the European dimension in citizenship education (Case Comment)”, *E. L. Rev*. 2025, 502-514. o., 512. o.

[44] Lásd ilyen értelemben: 2024. november 19-i Bizottság kontra Cseh Köztársaság (Passzív választójog és politikai pártban való tagság) ítélet (C-808/21, EU:C:2024:962), 163. pont; 2024. november 19-i Bizottság kontra Lengyelország (Passzív választójog és politikai pártban való tagság) ítélet (C-814/21, EU:C:2024:963), 160. pont.

71. Így, noha az uniós polgárság fontos elemét képezi a másik tagállamba költözés lehetősége, e jogállás úgy értelmezendő, hogy nemcsak az e lehetőséggel élni kívánó személyeket ruházza fel jogokkal, hanem védenie kell a maradás mellett döntő személyeket is.

72. Mindezen okok miatt álláspontom szerint az EUMSZ 20. cikk úgy értelmezendő, hogy védi a maradás jogát. E jog védelme céljából nem számít, hogy egy uniós polgár harmadik országba vagy egy másik tagállamba kénytelen költözni. Mindkét esetben fennáll annak kockázata, hogy az uniós polgárt megfosztják a maradás választásának szabadságától, ami sérti az uniós polgár jogállását. E kockázat ezért mindkét esetben származékos tartózkodási jogot alapíthat az uniós polgárt eltartó harmadik országbeli állampolgár számára.

73. A fentiekre tekintettel azt javaslom a Bíróságnak, hogy az előterjesztő bíróság által feltett első kérdésre a következő választ adja: az EUMSZ 20. cikket úgy kell értelmezni, hogy nem zárja ki egy harmadik országbeli állampolgár szülő számára a származékos tartózkodási jog kötelező megadását az eltartott kiskorú statikus gyermeke állampolgársága szerinti tagállamban, miközben e szülő egy másik tagállamban rendelkezik tartózkodási joggal. Az uniós polgársághoz fűződő, „a tagállamok területén való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jog” magában foglalja a maradás jogát is, így nem bír jelentőséggel azon kérdés, hogy az uniós polgár harmadik országba vagy egy másik tagállamba kényszerül-e távozni.

3. Másodlagosan

74. Ha a Bíróság arra a megállapításra jut, hogy az EUMSZ 20. cikk csak akkor alkalmazható, ha egy uniós polgár az Unió egész területét kénytelen elhagyni, a döntéshozó hatóságnak mindenképpen meg kell vizsgálnia, hogy az adott uniós polgár egy másik tagállamban ténylegesen teljesíti-e a tartózkodási engedély érvényességi feltételeit.

75. Még ha V rendelkezik is tartózkodási joggal Spanyolországban,[45] ez nem oldja meg azon kérdést, hogy a család egésze – azaz V kiskorú gyermeke és férje is – csatlakozhat-e hozzá e tagállamban.

76. A holland hatóságok – bármely arra vonatkozó külön ellenőrzés nélkül, hogy V házastársa és a közös fiuk ténylegesen jogszerűen tartózkodhat-e Spanyolországban – láthatóan kizárólag azon feltételezésre alapozták értékelésüket, hogy e két személy uniós polgár.

77. A teljes család átköltözésének lehetőségét nem lehet egyszerűen feltételezni. Következésképpen, a holland hatóságoknak azelőtt kellett volna ellenőrizniük, hogy a család átköltözése jogilag lehetséges-e, mielőtt megtagadták V tartózkodási engedélyének megadását, és elrendelték a Spanyolországba távozását.

78. Ha az átköltözés nem lehetséges, akkor V a Hollandiából való távozását elrendelő végzéssel szembesülve a gyermekével együtt kénytelen lenne visszatérni a származási harmadik országába. V uniós polgár gyermeke kénytelen lenne elhagyni az Unió egészének területét az anyjától való függősége miatt, amit az alapeljárásban részt vevő felek egyike sem vitatott. A Bíróság Ruiz

[45] Az előterjesztő bíróságnak meg kell vizsgálnia, hogy V valóban rendelkezik-e tartózkodási joggal Spanyolországban. V kifejtette, hogy megpróbált lemondani e jogáról, de nem biztos, hogy erre volt lehetőség. Elemzésemet az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben szereplő azon feltételezés alapján folytatom, miszerint V valóban jogszerűen tartózkodhat Spanyolországban.

Zambrano ítéletében és az azt követő ítéletekben foglalt érvelése nyomán ez az EUMSZ 20. cikk alkalmazását vonná maga után, ami a holland hatóságok azon kötelezettségét eredményezné, hogy elismerjék V származékos tartózkodási jogát.[46]

79. Átköltözhet-e V gyermeke és férje Spanyolországba?

80. Uniós polgárként mind V házastársa, mind gyermeke jogosult Spanyolországba menni és ott legfeljebb három hónapig tartózkodni (az uniós polgárságról szóló irányelv 5. és 6. cikke).

81. E három hónapot meghaladóan az uniós polgárságról szóló irányelv 7. cikke bizonyos feltételeket szab.

82. V házastársa és gyermekük Spanyolországban tartózkodhat, amennyiben munkavállalók vagy önálló vállalkozók (a 7. cikk (1) bekezdésének a) pontja); önellátók (a 7. cikk (1) bekezdésének b) pontja); vagy tanulmányokat folytatnak, egyúttal elegendő forrással és teljes körű egészségbiztosítással rendelkeznek (a 7. cikk (1) bekezdésének c) pontja). V fia gyermek, és nem valószínű, hogy e feltételek bármelyikének megfelel.[47] V férje szociális ellátásban részesül, és egészségi állapota miatt részben munkaképtelen, így hasonlóképpen valószínűtlen, hogy e helyzetek valamelyikében lenne.

83. Az uniós polgárságról szóló irányelv 7. cikke (1) bekezdésének d) pontja értelmében egy uniós polgár inaktív lehet, és mégis egy másik tagállamban tartózkodhat, ha másik uniós polgárhoz csatlakozik. Ez azonban a jelen ügyben nem áll fenn, mivel V harmadik országbeli állampolgár.

84. Ennek eredményeként V és családja számára a spanyolországi tartózkodás az uniós jog alapján nem tűnik jogilag életképes lehetőségnek – aminek ellenőrzése az előterjesztő bíróság feladata.

85. Akárhogy is, a holland hatóságok nem tagadhatták volna meg V tartózkodási jogát, mielőtt meggyőződtek arról, hogy gyermeke és férje valóban elkísérhetné-e őt Spanyolországba az uniós jog alapján.

B. A második kérdés

86. Az előterjesztő bíróság a második kérdésével lényegében azt kívánja tudni, hogy a harmadik országbeli állampolgár szülő származékos tartózkodási joga elbírálásának mely szakaszában köteles a döntéshozó hatóság figyelembe venni a gyermek mindenek felett álló érdekét és a családi élethez való jogot. E bíróság különösen azt szeretné tudni, hogy hozható-e a gyermek mindenek felett álló érdekének és a családi élethez való jogának mérlegelése nélkül a 2008/115 irányelv 6. cikkének (2) bekezdése alapján a harmadik országbeli állampolgár szülőt haladéktalanul azon másik tagállamba távozásra kötelező határozat, amelyben tartózkodási joggal rendelkezik.

[46] Hozzáteszem, nem hagyható figyelmen kívül, hogy bár láthatólag mindkét szülő rendelkezik egy harmadik ország állampolgárságával, a fiuk esetében nem ez a helyzet, ezért az ő harmadik országba történő átköltözése és ott tartózkodása mindenképpen további követelményeknek vethető alá.

[47] A Zhu és Chen ítélet alapján azonban érvelni lehet azzal, hogy V fia Spanyolországba távozhat, ha édesanyja rendelkezik elegendő anyagi fedezettel ahhoz, hogy őt azon tagállamban eltartsa.

1. A függőség magas foka, mint küszöbérték a származékos tartózkodási jog forrása, az EUMSZ 20. cikk alkalmazásához

87. Az ítélkezési gyakorlatban a családi élethez való jogba és a gyermek mindenek felett álló érdekébe való beavatkozás értékelése szorosan összefügg a függőség fokának meghatározásával, amely kellő mértéke esetén származékos tartózkodási jogot biztosíthat a harmadik országbeli állampolgár szülő számára az EUMSZ 20. cikk alapján.

88. A Bíróság a függőség magas fokát határozta meg küszöbértékként a származékos tartózkodási jog megadásához olyan helyzetekben, amelyekben az ilyen függőség máskülönben megkövetelné az uniós polgártól az Unió egész területének elhagyását. Ugyanazon okból és ugyanolyan módon, ahogy *az Európai Unió területén való tartózkodás joga* csak „egészen különleges helyzetekben" írhatja felül a bevándorlási vonatkozású nemzeti intézkedéseket,[48] *a maradáshoz való jog* az uniós integráció jelenlegi fejlődési szakaszában szintén csak azon esetekben védett, amelyekben kellő fokú függőség áll fenn az uniós polgár és a harmadik országbeli állampolgár között.

89. A Bíróság ítélkezési gyakorlatából eredően az EUMSZ 20. cikkre nem lehet olyan nemzeti intézkedésekkel szemben hivatkozni, amelyek csupán *beavatkoznak* a maradás melletti döntésbe. A származékos tartózkodási jog megadásának küszöbértéke inkább az e döntés lehetőségétől való *megfosztás*, ami csak olyan helyzetben áll fenn, ha egy nemzeti intézkedés *de facto kényszeríti* távozásra az uniós polgárt.

90. Értelmezésem szerint e korlátozás indoka az uniós polgárságon alapuló jogoknak a tagállamok bevándorláspolitikai előjogaival való ütközésében rejlik. Amint az EUMSZ 20. cikk alkalmazandóvá válik, felülírhatja a nemzeti intézkedéseket, ideértve a harmadik országbeli állampolgár tartózkodási engedélyének megtagadását is. Ezért szükséges gondosan mérlegelni e két érdeket.

91. Ennek fényében a függőség magas foka azon helyzetek körének korlátozására szolgáló követelménynek tekinthető, amelyekben az EUMSZ 20. cikk alapján származékos tartózkodási jog adható egy harmadik országbeli állampolgárnak.

2. Függőség és a gyermek mindenek felett álló érdeke

92. Az ítélkezési gyakorlat szerint az uniós polgársághoz fűződő jogoktól való megfosztás csak akkor áll fenn, ha az uniós polgárnak *ténylegesen* vagy *valójában*[49] a harmadik országbeli állampolgárral együtt kell távoznia.

93. A Bíróság a függőség kisebb foka esetén nem tekinti úgy, hogy ilyen helyzet áll fenn.

94. Például a Dereci ítéletben a Bíróság megállapította, hogy „pusztán az a tény, hogy gazdasági okokból vagy a családi egységnek az Unió területén történő fenntartása érdekében valamely tagállami állampolgár számára kívánatosnak tűnhet, ha családtagjai, akik nem rendelkeznek

[48] Az EUMSZ 20. cikken alapuló származékos tartózkodási joggal kapcsolatos ügyek többségében a Bíróság által használt megfogalmazás. Lásd például: NW és PQ ítélet, 60. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

[49] Lásd többek között: Chavez-Vilchez ítélet, 63. pont.

egyetlen tagállam állampolgárságával sem, vele együtt az Unió területén tartózkodhatnának, önmagában nem elegendő annak megállapításához, hogy az uniós polgár kénytelen volna elhagyni az Unió területét e tartózkodási jog megtagadása esetén.”[50]

95. Így a családi élet kívánatos volta önmagában nem elegendő.[51] A Bíróság az eléje került legtöbb olyan ügyben például, amelyben egy felnőtt uniós polgárnak el kellett volna hagynia a tagállamát, ha harmadik országbeli állampolgárral kívánta folytatni a családi életet, nem tekintette úgy, hogy az EUMSZ 20. cikk származékos tartózkodási jogot biztosított. Láthatólag tehát a Bíróság annak elfogadása felé hajlik, hogy „a felnőttek főszabály szerint képesek a családtagjaiktól független életvitelt folytatni.”[52]

96. Más a helyzet azonban, ha kiskorú uniós polgár az érintett.[53]

97. Az uniós polgár gyermek harmadik országbeli családtagjától, általában a szülőjétől való függőségének értékelésekor a hatáskörrel rendelkező hatóságoknak nemcsak a gyermeknek a családi élet tiszteletben tartásához való jogát kell figyelembe venniük, amelyet az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) 7. cikke rögzít, hanem a gyermek mindenek fölött álló érdekét is, amelyet a Charta 24. cikkének (2) bekezdése véd.[54]

98. A függőség fokának értékelésekor a nemzeti döntéshozó hatóságoknak átfogóan értékelniük kell az *egyes ügyek* konkrét körülményeinek összességét.[55]

99. Figyelembe kell venniük a gyermek életkorát, fizikai és érzelmi fejlődését, a gyermek érzelmi kötődésének mértékét a harmadik országbeli szülőhöz, és azon kockázatokat, amelyeket a gyermek e szülőtől való elszakítása a gyermek lelki egyensúlyára nézve jelenthet.[56]

100. Ha az uniós polgár eltartott gyermek és harmadik országbeli állampolgár szülője közötti kapcsolat részletes értékelése alapján a szülő tartózkodási engedély iránti kérelmét vizsgáló hatóságok arra a megállapításra jutnak, hogy a kérelem elutasítása esetén a gyermek kénytelen lenne elhagyni a tagállamot e szülővel együtt, a hatóságnak el kell ismernie a függőség kellő fokát, és az EUMSZ 20. cikk alapján származékos tartózkodási jogot kell adnia.

101. Többen bírálták e konzekvencionalista megközelítést, amely az EUMSZ 20. cikk alkalmazhatóságának megállapításához a Charta vizsgálatát igényli.[57] Ám az e megközelítéssel kapcsolatos problémák orvosolhatók az EUMSZ 20. cikk alkalmazhatósága és e cikk egy konkrét ügyben a származékos tartózkodási jog megadásának jogalapjaként való alkalmazása közötti különbségtétellel.

[50] Dereci ítélet, 68. pont.

[51] Lásd továbbá: McCarthy ítélet, 49. és 50. pont; Ymeraga ítélet, 38., 39. és 43. pont.

[52] Lásd többek között: 2022. szeptember 7-i Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Az EUMSZ 20. cikk szerinti tartózkodási jog jellege) ítélet (C-624/20, EU:C:2022:639, 40. pont).

[53] Lásd ilyen értelemben: Subdelegación del Gobierno en Toledo ítélet, 56. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

[54] Chavez-Vilchez ítélet, 70. pont.

[55] Lásd ilyen értelemben: Rendón Marín ítélet, 85. pont; Subdelegación del Gobierno en Toledo ítélet, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2024. április 25-i NW és PQ (Minősített adatok) ítélet (C-420/22 és C-528/22, EU:C:2024:344, 77. pont).

[56] Lásd ilyen értelemben: Chavez-Vilchez ítélet, 71. pont. Lásd továbbá ilyen értelemben például: 2018. május 8-i K. A. és társai (Családegyesítés Belgiumban) ítélet (C-82/16, EU:C:2018:308, 72. pont); 2022. szeptember 7-i Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Az EUMSZ 20. cikk szerinti tartózkodási jog jellege) ítélet (C-624/20, EU:C:2022:639, 38. és 39. pont); X (Thai anya) ítélet, 48. pont.

[57] Lásd többek között: Šadl, U., „Case – Case-Law – Law: Ruiz Zambrano as an Illustration of How the Court of Justice of the European Union Constructs Its Legal Arguments”, EuConst, 2013, 205-229. o., 225. o.

102. Az EUMSZ 20. cikk belső helyzetekben való alkalmazhatósága kizárólag attól függ, hogy egy személy valamely tagállam állampolgára-e.

103. Ez egyértelműen következik az ítélkezési gyakorlatból. Például a Bíróság az X (Thai anya) ítéletben [58] az EUMSZ 20. cikk alkalmazhatóságáról határozva kijelentette, hogy: *„az EUMSZ 20. cikkből eredő származékos tartózkodási jog kedvezménye nem e gyermek Unión belüli szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogának gyakorlásától függ*, hanem az uniós polgárságától, amely jogállást az említett jog gyakorlásától függetlenül élvezi, pusztán amiatt, hogy valamely tagállam állampolgárságával rendelkezik.” [59]

104. Így egy helyzet pusztán azon tény alapján az EUMSZ 20. cikk hatálya alá tartozik, hogy egy személy valamely tagállam állampolgára, még akkor is, ha soha nem hagyta el származási államát. Ez lehetővé teszi a Charta alkalmazását annak 51. cikke (1) bekezdésével összhangban, amelynek értelmében a Chartában foglalt jogok a tagállamokra csak annyiban alkalmazandók, amennyiben az Unió jogát hajtják végre. [60]

105. Mint már megállapítást nyert, egy adott ügyben az EUMSZ 20. cikknek a származékos tartózkodási jog megadása céljából való alkalmazása az uniós polgár és a harmadik országbeli állampolgár között fennálló függőség fokától függ, amelynek értékeléséhez a döntéshozó hatóságnak figyelembe kell vennie a Chartában foglalt jogokat, elsősorban a gyermek mindenek felett álló érdekeit és a családi élethez való jogot.

106. Ez részben választ ad az előterjesztő bíróság második kérdésére. A Charta 7. és 24. cikkében foglalt jogok meghatározóak annak értékelésekor, hogy egy uniós polgár arra kényszerül-e, hogy a távozásra kötelezett harmadik országbeli állampolgár szülőjével tartson.

107. Így ha a függőség olyan fokú, hogy a kiskorú uniós polgár kénytelen lenne távozni, a hatáskörrel rendelkező hatóságok a kiskorú uniós polgár polgársághoz fűződő, a maradás jogát magában foglaló jogai lényegének védelme érdekében kötelesek származékos tartózkodási jogot adni a harmadik országbeli állampolgár szülőjének.

108. Ha a Bíróság elfogadja azon javaslatomat, hogy az uniós polgársághoz fűződő jogok nem csak az Európai Unió területén való tartózkodás, hanem az e területen maradás jogát is magukban foglalják, a származékos tartózkodási jog EUMSZ 20. cikk alapján való elismeréséhez elegendő azon tény, hogy a család nem az Unió egész területén kívülre, hanem egy másik tagállamba kénytelen távozni.

109. Ha viszont a Bíróság nem fogadja el az uniós polgársághoz fűződő jogok lényegének általam javasolt értelmezését, hanem azon helyzetekre korlátozza az EUMSZ 20. cikk alkalmazását, amelyekben egy uniós polgár az Unió egész területét kénytelen elhagyni, a döntéshozó hatóság mindenképpen köteles ellenőrizni, hogy a család valóban Spanyolországba távozhat-e és folytathatja-e a családi életet anélkül, hogy e távozás sértené a gyermek mindenek felett álló érdekeit és a családi élethez való jogát.

[58] Az adott ügy körülményei szerint egész életében egy harmadik országban élt az érintett kiskorú uniós polgár, akinek a harmadik országbeli állampolgár édesanyja az e kiskorú uniós polgársághoz fűződő jogai alapján kért származékos tartózkodási jogot Hollandiában.

[59] X (Thai anya) ítélet, 29. pont (kiemelés tőlem).

[60] Lásd ebben az értelemben: 2013. február 26-i Åkerberg Fransson ítélet (C-617/10, EU:C:2013:105).

110. A tagállam egyéb okokkal is indokolhatja az EUMSZ 20. cikk szerinti származékos tartózkodási jog iránti kérelem elutasítását, még olyan esetben is, ha egy kiskorú uniós polgár egy harmadik országbeli állampolgártól való függősége okán kénytelen vele elhagyni azon tagállamot, amelyben e harmadik országbeli állampolgártól megtagadják a tartózkodási jogot. A tagállam ilyen esetben a kérelem elutasítása érdekében például olyan okokra hivatkozhat, mint a közrend vagy a közbiztonság.[61] A döntéshozó hatóságnak akkor is figyelembe kell vennie a gyermek mindenek felett álló érdekeit és a családi élethez való jogot, amikor az EUMSZ 20. cikk alapján benyújtott kérelem elutasítása céljából felhozott ilyen okok arányosságát értékeli.

111. A Bíróság elé terjesztett jelen ügy azonban nem veti fel a tartózkodási engedély iránti kérelem elutasításának a nemzeti hatóságok részéről történő esetleges indoklása kérdését. A hatáskörrel rendelkező hatóságok láthatólag azon az alapon tagadták meg V tartózkodási jogának megadását, hogy az EUMSZ 20. cikk nem alkalmazható, így az elutasítást nem igyekeztek bármely más okkal indokolni.

112. Végül az előterjesztő bíróság második kérdésére adandó teljeskörű válasz érdekében a Bíróságnak tisztáznia kell a következőket is: a hatáskörrel rendelkező hatóságok nem hozhatnak a 2008/115 irányelv 6. cikkének (2) bekezdésén alapuló határozatot annak megállapítása nélkül, hogy a gyermek mindenek felett álló érdeke és a családi élethez való joga megköveteli-e származékos tartózkodási jog megadását, és hogy e jogok korlátozhatók-e más jogszerű indokokból.

113. Ezért azt javaslom, hogy a Bíróság a következő választ adja az előterjesztő bíróság második kérdésére: Az EUMSZ 20. cikket úgy kell értelmezni, hogy kötelezi a hatáskörrel rendelkező hatóságokat arra, hogy a kiskorú uniós polgárt eltartó harmadik országbeli állampolgár szülő számára a származékos tartózkodási jog megadásának elbírálása során a gyermek mindenek felett álló érdeke és a családi élethez való jog figyelembevételével megvizsgálják, hogy a kiskorú és a szülő közötti függőség olyan fokú-e, hogy a gyermek arra kényszerülne, hogy e szülőjével tartson, ha attól megtagadják a tartózkodási jogot. E hatóságok kötelesek értékelni a gyermek mindenek felett álló érdekét és a családi élethez való jogát, mielőtt a harmadik országbeli állampolgárt a 2008/115 irányelv 6. cikkének (2) bekezdése alapján elfogadott határozattal a tagállam elhagyására és olyan másik tagállamba való távozására kötelezik, amelyben tartózkodási joggal rendelkezik.

C. A jelen ügy tényállására való alkalmazás

114. A jelen ügyben az EUMSZ 20. cikk alkalmazható, mert V gyermeke uniós polgár.

115. V származékos tartózkodási jogának elbírálásához a hatáskörrel rendelkező hatóságoknak értékelniük kell, hogy az uniós polgár gyermek és a tartózkodási engedélyt kérő harmadik országbeli állampolgár édesanyja olyan eltartotti viszonyban áll-e egymással, amelynek folytán a gyermek kénytelen lenne elhagyni Hollandia területét, ha édesanyját távozásra kötelezik.

[61] Lásd például: CS ítélet.

116. Az előzetes döntéshozatalra utaló végzés alapján V gyakorolja a gyermek feletti tényleges felügyeletet, mivel a gyermek édesapja nem képes rendszeres munkavégzésre, és ezért szociális ellátásokban részesül.[62] A gyermek és édesanyja közti függőség láthatólag magas fokú. Ezért a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja, hogy az édesanyjával maradjon.

117. A gyermek tehát kénytelen lenne elhagyni Hollandiát az anyjával, ha attól e tagállamban megtagadnák a tartózkodási jogot. E tény láthatólag nem vitatott, és összhangban áll a hatáskörrel rendelkező holland hatóságok megállapításával.

118. Ha a gyermek anyjának el kell hagynia Hollandiát, és ezért a gyermek arra kényszerül, hogy az eltartotti viszonyuk okán vele tartson, elveszíti a jelentőségét a kérdés, hogy az anyának és fiának Spanyolországba vagy harmadik országba kell-e távoznia, mivel az EUMSZ 20. cikk biztosítja a maradás jogát az uniós polgárok számára.

119. Ha a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja a maradás jogának gyakorlása, a holland hatóságok kötelesek származékos tartózkodási jogot adni a harmadik országbeli állampolgár anyjának.

120. Továbbá a jelen ügy konkrét körülményei között a Hollandiában maradás a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja. A maradáshoz való állampolgársági joga tehát csak akkor védett, ha az anyja származékos tartózkodási jogot kap.

IV. Végkövetkeztetés

121. A fenti megfontolások tükrében azt javaslom a Bíróságnak, hogy a rechtbank Den Haag (hágai bíróság, Hollandia) által előterjesztett kérdésekre a következőképpen válaszoljon:

1) Az EUMSZ 20. cikket úgy kell értelmezni, hogy nem zárja ki egy harmadik országbeli állampolgár szülő számára a származékos tartózkodási jog kötelező megadását az eltartott kiskorú statikus gyermeke állampolgársága szerinti tagállamban, miközben e szülő egy másik tagállamban rendelkezik tartózkodási joggal. Az uniós polgársághoz fűződő, „a tagállamok területén való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jog” magában foglalja a maradás jogát is, így nem bír jelentőséggel azon kérdés, hogy az uniós polgár harmadik országba vagy egy másik tagállamba kényszerül-e távozni.

2) Az EUMSZ 20. cikket úgy kell értelmezni, hogy arra kötelezi a hatáskörrel rendelkező hatóságokat, hogy a kiskorú uniós polgárt eltartó harmadik országbeli állampolgár szülő számára a származékos tartózkodási jog megadásának elbírálása során a gyermek mindenek felett álló érdeke és a családi élethez való jog figyelembevételével megvizsgálják, hogy a kiskorú és a szülő közötti függőség olyan fokú-e, hogy a gyermek arra kényszerülne, hogy e szülőjével tartson, ha attól megtagadják a tartózkodási jogot. E hatóságok kötelesek értékelni a gyermek mindenek felett álló érdekét és a családi élethez való jogát, mielőtt a harmadik országbeli állampolgárt a harmadik országok illegálisan [helyesen: jogellenesen] tartózkodó állampolgárainak visszatérésével kapcsolatban a tagállamokban használt közös normákról és

[62] A Bíróság kifejtette, hogy amennyiben az érintett uniós polgár gyermek, az illetékes hatóságoknak meg kell határozniuk, hogy mely szülő gyakorolja a gyermek feletti tényleges felügyeletet és fennáll-e a gyermeknek a harmadik országbeli állampolgár szülőjétől való tényleges függősége (Chavez-Vilchez ítélet, 70. pont). Továbbá, még ha a függőség fenn is áll mindkét szülővel, akik közül az egyik harmadik országbeli állampolgár, a másik pedig uniós polgár, az uniós polgár szülő léte és részvétele a gyermek életében önmagában nem elegendő ahhoz, hogy megtagadják a származékos tartózkodási jogot a harmadik országbeli szülőtől, ha a gyermek valóban függ ez utóbbi szülőtől.

eljárásokról szóló, 2008. december 16-i 2008/115/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 6. cikkének (2) bekezdése alapján elfogadott határozattal a tagállam elhagyására és olyan másik tagállamba való távozására kötelezik, amelyben tartózkodási joggal rendelkezik.